

PARTER

Klagande

Hans Dufva
Genevad Larsfält
312 91 Laholm

Motpart

Länsstyrelsen i Hallands län
301 86 Halmstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationens vid Länsstyrelsen i Hallands län beslut 2018-06-19 i ärende nr 551-4660-17, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till djurhållning på fastigheten Veinge 5:13 i Laholms kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Miljöprövningsdelegations vid Länsstyrelsens i Hallands län beslut den 19 juni 2018 i ärende 551-4660-17 på följande sätt.

Villkoren 2 och 9 ges följande innehåll.

- Ljud från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger 40 dB(A).

Begränsningsvärdet ska kontrolleras genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar för de tider när verksamheten pågår.

Kontroll ska ske på tillsynsmyndighetens begäran och så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer.

9. Vid överlåtelse av kycklinggödsel som innehåller aska ska innehållet av växtnäring (kväve, fosfor och kalium) samt torrsubstanshalt bestämmas genom analys och resultaten ska redovisas för och överlämnas till mottagaren vid avyttring av sådan gödsel.

Utredningsvillkor U1 och den provisoriska föreskriften P1 upphävs och ersätts av följande slutliga villkor.

12. Utsläpp av stoft till luft från fastbränslepannan får inte överstiga 220 mg/m^3 normal torr gas vid 13 % CO_2 . Stoftutsläppet från fastbränslepannan ska kontrolleras på det sätt och i den omfattning tillsynsmyndigheten bestämmer.
-

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen (MPD) vid Länsstyrelsen i Hallands län beslutade den 19 juni 2018 att med stöd av 9 kap. 6 och 8 §§ miljöbalken meddela Hans Dufva tillstånd för djurhållning på fastigheten Veinge 5:13 i Laholms kommun. Tillståndet omfattade befintlig och utökad anläggning med 202 000 platser för slaktkycklingar.

För tillståndet föreskrevs 12 slutliga villkor, vilka såvitt här är aktuella, har följande lydelse:

Villkor 2: ”Ljud från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger 40 dB(A). Begränsningsvärdet ska kontrolleras genom immissionmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar för de tider när verksamheten pågår. Kontroll ska ske senast inom ett år från det att den utökade verksamheten tagits i drift, så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller på tillsynsmyndighetens begäran samt i övrigt regleras i kontrollprogrammet med angivande av mätfrekvens.

Villkor 9: ”Aska får endast spridas på åkermark som verksamhetsutövaren äger och ska i annat fall hanteras som avfall. Hanteringen av aska ska ske på sådant sätt att olägenheter för miljön förebyggs och begränsas”.

Uppskjutna frågor ”MPD skjuter, med stöd av 19 kap. 5 § punkten 11 jämfört med 22 kap. 27 § miljöbalken, upp avgörandet av slutliga villkor beträffande begränsningsvärden för utsläpp av stoft från fastbränslepannan, under en provotid om ett år. Sökanden ska under provotiden utreda följande”.

U1. Tekniker för att begränsa utsläppen av stoft, vilka utsläppshalter som kan uppnås med olika tekniker och kostnaderna för de olika teknikerna.

Under provotiden och intill dess annat fastställts ska följande provisoriska föreskrift gälla: P1. Utsläppen av stoft från fastbränslepannan får inte överstiga 210 mg/m³ torr gas vid en temperatur av 273,15 K, ett tryck av 101,3 kPa och vid 13 % CO₂.

Utredningarna med förslag på slutliga villkor och hur dessa kan kontrolleras ska lämnas till MPD senast ett år efter det att tillståndet har tagits i anspråk.

YRKANDEN M.M.

Hans Dufva har yrkat att villkoren 9, U1 och P1 ska upphävas, att tillståndet ska förses med ett slutligt villkor om att utsläppen av stoft från fastbränslepannan inte får överstiga 220 mg/m^3 torr gas vid en temperatur av 273,15 K, ett tryck av 101,3 kPa och vid 13 % CO_2 , samt att villkor 2 ska ges följande lydelse:

”Ljud från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger 50 dB(A) vardagar dagtid, kl 06-18, 40 dB(A) nattetid kl 22-06 och 45 dB(A) övrig tid. Momentana ljud nattetid får inte överskrida 55 dB(A). Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra att värdena riskerar att överskridas eller på tillsynsmyndighetens begäran. De angivna värdena ska då kontrolleras genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar”. Som grund för yrkande har anförts bl.a. följande:

Villkor 2

Det satta villkoret är strängare än nödvändigt. Det är rimligt att de villkor som framgår av Naturvårdsverkets Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, rapport 6538 föreskrivs även för hans verksamhet. Motiveringen till det av länsstyrelsen föreskrivna villkoret är att verksamheten är tyst och inte beräknas överskrida 40 dB(A). Ett villkor med yrkad lydelse kommer inte att påverka ljudnivån från företaget utan fråga kommer även fortsättningsvis att vara om en tyst verksamhet. Med hänsyn till att det är uppenbart att ljudnivåerna underskrider 50 dB(A) dagtid och 40 dB(A) nattetid är immissions- eller närfältsmätningar inte nödvändiga annat än vid anmaning eller vid misstanke om att ljudnivåerna kan överskridas. I villkoret föreskrivna mätningar är behäftade med kostnader som inte står i paritet med den nytta som vinnas med åtgärden. För att göra det möjligt att bedriva svensk livsmedelsproduktion måste alla kostnader som kan minimeras reduceras. I hans fall är fråga om ett litet företag.

Villkor 9

Att betrakta ett potentiellt gödselmedel som avfall är olämpligt ur resurshushållningssynpunkt. Det är viktigt att tillvarata värdefulla växtnäringsämnen i stället för att deponera dem som avfall. Askan är rik på fosfor vilket visats i askanalysen. Då det som eldas i pannan är avrens från spannmål är risken för höga halter av oönskade ämnen, ex. tungmetaller, i askan mycket låg.

Utredningsvillkor U1

Pannan på Larsfält är 490 kW. Vid mätning är stofthalten 208 mg/m³ vid 13 % CO₂. Värdet för stofthalten är ett medelvärde för två prover tagna vid provtillfället och det högsta värdet för stofthalten är 218,5 mg/m³ torr gas. Återförsäljare av pannan (Faust) anger att stoftutsläppet för denna typ av panna ligger på ca 300 mg stoft/m³ ntg vid 13 % CO₂. Att nå gränsen för stoftutsläpp på 150 mg stoft m³/ ntg vid 13 % CO₂, vilket det tidigare villkoret legat på, skulle kräva investering i en ny panna till en kostnad av ca 1,3 miljoner kronor. Att montera en multicyklon på befintlig panna, eller att montera annan rökgasrening skulle bli dyrare och effekten skulle vara lägre. Detta är därför inget alternativ. Gällande direktiv berör medelstora förbränningsanläggningar över 1 MW där denna panna inte platsar, då den är mindre än 1 MW, (jfr ministerrådets direktiv (2015/2193) om medelstora förbränningsanläggningar). I ekodesignförordningen, som är gällande från den 1 januari 2020 är pannor som eldar icke träbaserad biomassa undantagna. Genom att använda avrens som bränsle tar man tillvara på biomassa som annars skulle betraktas som ett avfall och hamna på deponi. Att elda med flis i stället för avrens skulle troligen kunna ge något lägre stofthalt men åtgången av diesel för att få fram flisen vid flisning skulle bli en miljöbelastande process genom utsläpp av CO₂. Vid mätning av stofthalten varierar den mellan 208-218 mg/m³ vid 13 % CO₂. Villkoret i gällande tillstånd beslutat den 13 november 2008 begränsar stoftutsläpp till 150 mg/m³ ntg vid 13 % CO₂-halt. Detta villkor är betydligt hårdare än gränserna i de allmänna råd som gällde vid tiden för detta beslut. I Naturvårdsverkets allmänna råd 87:2, som gällde fram till den 12 juni 2014 är gränsvärdet för pannor mellan 0,5-1 MW angett till 350 mg stoft/m³ ntg vid 13 % CO₂-halt.

Utsläppen är under dessa nivåer. Villkoret i beslut den 13 november 2018, dnr 551-11950-08, var därför orimligt hårt och borde inte ha fastställts. Om man bortser från det gamla villkoret finns inget i någon föreskrift eller förordning som styrker att sökanden skulle ha ett strängare villkor än det föreslagna provisoriska villkoret. En panna på 490 kW kräver generellt varken anmälan eller tillstånd. Det är därför orimligt att sätta ett utredningskrav på pannan.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av MPD:s beslut i fråga om buller, utredningsvillkoret och den provisoriska föreskriften. Länsstyrelsen har medgett att villkor 9 kan ändras så att sökanden kan överlåta kycklinggödsel blandad med aska men att analys av bl.a. näringsämnen bör redovisas vid överlåtelse. Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande.

Villkor 2

Att buller har en stor inverkan på människors hälsa är väl känt. Länsstyrelsen anser att villkor ska fastställas utifrån de förhållanden som råder på den aktuella platsen vid provningstillfället och om det finns planer på t.ex. bostadsbebyggelse i verksamhetens påverkansområde. I detta fall finns inga planer på att bostäder ska byggas i närheten av anläggningen. Av kompletteringar till tillståndsansökan som sökanden lämnade in till MPD den 10 november 2017 framgår att uppmätt ljudnivå från den befintliga verksamheten uppgick till 44 dB i direkt anslutning till en stallbyggnad och att den utökade verksamheten inte kommer att medföra att ljudnivån ökar. Normalt avtar ljudnivån från en ljudkälla utomhus med cirka sex decibel per fördubbling av avståndet till ljudkällan. Länsstyrelsen bedömer därför att ljudet från verksamheten, så som det redovisas i ansökningshandlingarna, med marginal kommer att understiga 40 dB vid platser som skulle kunna bli aktuella för bostadsbebyggelse. Sammantaget har inte sökanden visat att det finns ett behov av bullervillkor i enlighet med det som framgår av Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller. Länsstyrelsen anser att villkor avseende ljud ska fastställas utifrån den verksamhet som får bedrivas enligt tillståndet och förhållandena på den aktuella platsen. Ljudnivåerna i Naturvårdsverkets vägledning ger främst en fingervisning om vilka ljudnivåer som inte bör överskridas med

hänsyn till risken för olägenheter för människors hälsa. Naturvårdsverkets vägledning ska därför inte ses som en rättighet för vilka ljudnivåer som sökandens verksamhet får ge upphov till. I det fall ljudnivån i villkoret skulle fastställas enligt sökandens yrkande innebär det att t.ex. andra verksamheter som skulle kunna bedrivas i området, och som bidrar med ljud vid bostäder, försvåras eller t.o.m. förhindras för att allt "ljudutrymme" är taget i anspråk. Att fastställa villkor med så stora marginaler i förhållande till det ljud verksamheten orsakar påverkar därför även hushållningen med markområden negativt. Det saknas således skäl till att ändra det villkor som MPD fastställt.

Villkor 9

Aska från förbränning av restprodukter från spannmål innehåller, så som sökanden anför, relativt höga halter av fosfor. Länsstyrelsen håller med sökanden om att fosfor är en resurs som bör tas tillvara i de fall det inte innebär att andra ämnen riskerar att förorena mark eller vatten. I Jordbruksverkets föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring (SJVFS 2004:62) regleras inte vilka givror av fosfor som får spridas på åkermark via aska, däremot regleras mängden fosfor som får spridas med stallgödsel. Det är i stället de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken som får tillämpas när det gäller den mängd aska som sökanden och andra verksamhetsutövare kan sprida på åkermark utan att påverkan på mark och vatten ska medföra olägenheter för miljön. I tillståndet regleras att innehållet i kycklinggödseln ska redovisas till dem som sökanden avyttrar kycklinggödseln till, se villkor 4 i tillståndsbeslutet. Innehållet i aska eller kycklinggödsel blandad med aska regleras däremot inte eftersom MPD genom villkor 9 fastställt att aska endast ska få spridas på sökandens åkermark. Länsstyrelsen anser att stallgödsel som innehåller aska kan överlåtas till andra verksamhetsutövare under förutsättning att de som tar emot sådan gödsel informeras om att kycklinggödseln innehåller aska och att innehållet av näringsämnen redovisas. Villkor 9 bör därför inte upphävas utan kan i stället ändras enligt följande. "Vid överlåtelse av kycklinggödsel som innehåller aska ska innehållet av växtnäring (kväve, fosfor och kalium) samt torrsbstanshalt bestämmas genom analys och resultaten ska redovisas för och överlämnas till mottagaren vid avyttring av sådan gödsel".

Uppskjuten fråga om stoftutsläpp

Effekten som stoft har på människors hälsa framgår av MPD:s beslut. Det kan läggas till att större partiklar ofta sprids några kilometer från utsläppskällorna medan mindre partiklar kan bli kvar i atmosfären flera dygn och hinner då ofta färdas långt med vindarna. Sökanden har i sitt gällande tillstånd meddelat den 13 november 2008 dnr 551-11950-08, ett fastställt villkor där stoftutsläppet som riktvärde vid besiktning inte får överstiga 150 mg/m³ ntg vid 13 % CO₂-halt. Kostnaden som sökanden lagt ner på den nya pannan kan inte tillgodoräknas i den avvägning som enligt 2 kap. 7 § miljöbalken ska göras i detta mål. Den panna som är installerad uppfyller inte det villkor som gäller för befintlig verksamhet. Att sökanden installerat en panna som inte uppfyller nuvarande villkor är dock en tillsynsfråga. Sökanden har inte visat att det är vare sig miljömässigt omotiverat, tekniskt svårt eller ekonomiskt orimligt att uppfylla det utredningsvillkor och den provisoriska föreskrift som framgår av MPD:s beslut. Syftet med prövotiden är att utreda vilka utsläpp av stoft som är möjliga och rimliga att uppfylla. Sökandens överklagande i denna del bör därför inte bifallas.

Miljö- och byggnadsnämnden har medgett bifall till överklagandet i fråga om villkor 2 och 9 och har i övrigt inte redovisat sin inställning till överklagandet. Nämnden har anfört bl.a. följande. Nämnden står fast vid sitt tidigare yttrande angående bullernivåer och anser att buller från anläggningen ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger:

- i. 50 dB(A) vardagar dagtid (kl.06-18)
- ii. 45 dB(A) dagtid lördagar, söndagar och helgdagar (kl 06-18)
- iii. 45 dB(A) kvällstid (kl 18-22)
- iv. 40 dB(A) nattetid (kl 22-06)
- v. Momentana ljud nattetid får inte överskrida 55 dB(A).

Ljudnivåerna är baserade på Naturvårdsverkets vägledning om industri och annat verksamhetsbuller (rapportnummer 6538) från april 2015. Nämnden har inget att erinra om att aska sprids till annan mark än verksamhetsutövarens egna, om askan

är analyserad avseende näringsinnehåll och tungmetaller samt att givan anpassas efter markkartering på den mark askan sprids på. En övervägning av miljörisker med spridningen ska vägas mot de vinster spridningen ger. Det finns idag inte någon preciserad lagstiftning om spridning av aska på åkermark. Yttrandet är grundat på jordbruksverkets information om användning av aska som gödselmedel på åkermark samt de allmänna hänsynsreglerna. Gällande utrednings- och provisoriskt villkor för utsläpp av stoft från fastbränslepanna anser nämnden sig inte ha tillräcklig kunskap för att kunna yttra sig.

DOMSKÄL

Domstolens sammansättning

Målet har med stöd av 2 kap. 6 § tredje stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar avgjorts i sammansättningen en lagfaren domare och ett tekniskt råd.

Rättsliga utgångspunkter

Vid tillståndsprövning ska enligt 2 kap. 3 § jämfört med 2 kap. 1 § miljöbalken alla som bedriver en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Kravet på hänsyn gäller enligt 2 kap. 7 § miljöbalken endast i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Villkor 2 – frågan om buller

Mark- och miljödomstolen anser det vara visat att verksamheten normalt sett inte orsakar bullernivåer av betydelse vid bostäder och att föreskrivet begränsningsvärde innehålls med god marginal. Det saknas därför bärande skäl ändra villkorets begränsningsvärde på det sätt klaganden yrkat. Domstolen anser däremot att de beskrivna förhållandena utgör skäl att bifalla klagandens yrkande om att begränsa

kontrollen till situationer då tillsynsmyndigheten anser att det behövs eller om det sker förändringar i verksamheten som kan orsaka högre buller.

Villkor 9

Länsstyrelsen har medgett mildring av föreskrivet villkor i fråga om aska. Mark- och miljödomstolen anser att den medgivna ändringen utgör en rimlig avvägning mellan kostnaden och den miljömässiga nyttan av åtgärden. Villkoret ska därför utformas på sätt som länsstyrelsen medgett i sitt yttrande.

Villkor U1 och P1

För uppvärmning av stallarna används en liten fastbränslepanna (490 kW) som eldas med spannmålsavrens. Utsläpp av stoft till luft från pannan har mätts upp till drygt 200 mg/Nm³. Domstolens uppfattning är att detta stoftutsläpp, med hänsyn till pannans storlek och bränsle, inte är så högt att det motiverar en utredning med syfte att identifiera om det går att vidta några effektiva åtgärder för att minska utsläppet av stoft till luft. Överklagandet ska därför bifallas i denna del. Utredningsföreskriften, U1 och den provisoriska föreskriften, P1, ska således upphävas och ett slutligt villkor i enlighet med vad klaganden yrkat föreskrivas. Utsläppet ska kontrolleras på det sätt som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 10 januari 2019.

Vibeke Sylten

Gunnar Barrefors

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Vibeke Sylten, ordförande, och tekniska rådet Gunnar Barrefors. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Aldegren.

BESLUT**1 (15)****2018-06-19****551-4660-17****1381-91-013****1381-91-015**

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT

Hans Dufva
hans@madfarmer.se

INKOM: 2018-07-13
MÅLNR: M 2759-18
AKTBIL: 3

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till djurhållning på fastigheten Veinge 5:13 i Laholms kommun

BESLUT

Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation meddelar med stöd av 9 kap. 6 och 8 §§ miljöbalken Hans Dufva tillstånd för djurhållning på fastigheten Veinge 5:13 i Laholms kommun, se karta i bilaga. Tillståndet omfattar befintlig och utökad anläggning med 202 000 platser för slaktkycklingar.

Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöprövningsdelegationen beslutar att en statusrapport inte krävs för den verksamhet som omfattas av tillståndet.

Villkor

För tillståndet gäller följande villkor:

- Om inte annat framgår av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig i ärendet.
- Ljud från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger 40 dBA.
Begränsningsvärdet ska kontrolleras genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar för de tider när verksamheten pågår. Kontroll ska ske senast inom ett år från det att den utökade verksamheten tagits i drift, så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller på tillsynsmyndighetens begäran samt i övrigt regleras i kontrollprogrammet med angivande av mätfrekvens.
- Hantering av gödsel och fodermedel inom anläggningen ska ske på sådant sätt att spill och läckage till omgivningen förebyggs och begränsas och så att olägenheter inte uppkommer. Om ev. spill ändå uppstår ska detta tas om hand omedelbart.
- Innehållet av växtnäring (kväve, fosfor och kalium) samt torrsbstanshalt i kycklinggödseln ska bestämmas genom analys eller balansberäkning och resultaten ska redovisas för och överlämnas till mottagaren vid avyttring av gödseln. Analysen eller balansberäkningen ska ske minst en gång per år de första tre åren med start senast inom ett år från det att tillståndet har tagits i anspråk. Därefter ska analysen eller balansberäkningen minst ske vid förändringar i produktionen, så som ändrad utfodring, förändrad stallteknik eller annat som kan påverka näringsinnehållet i kycklinggödseln.

Postadress	Besöksadress	E-post	Telefon
301 86 HALMSTAD	Slottsgatan 2	halland@lansstyrelsen.se	010-224 30 00

Kontakta i detta ärende: Göran Fagerström, goran.fagerstrom@lansstyrelsen.se, 010-224 33 96

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

5. Lagring av kycklinggödsel, som inte direkt lastas i container för vidaretransport, ska ske under tak eller täckas på annat likvärdigt sätt.
6. Tvätt- och spolvatten från rengöring av stallbyggnaderna ska ledas till uppsamlingsbehållare och därefter omhändertas så att det inte medför förorening av yt- eller grundvatten.
7. Avtal med mottagare av gödsel ska finnas för den under året beräknade gödselproduktionen. Ändringar av mottagare för gödsel ska i förväg godkännas av tillsynsmyndigheten.
8. Den årliga levererade mängden gödsel ska redovisas i miljörapporten. I redovisningen ska minst framgå leveransdatum, mottagare och transportör.
9. Aska får endast spridas på åkermark som verksamhetsutövaren äger och ska i annat fall hanteras som ett avfall. Hanteringen av aska ska ske på sådant sätt att olägenheter för miljön förebyggs och begränsas.
10. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras väl uppmärkt och på sådant sätt att förorening av mark, vatten och luft förebyggs. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras nederbördsskyddat och vid behov ska förvaringsplatsen vara försedd med påkörningsskydd. Flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska förvaras inom invallat område som är ogenomsläppligt för det som förvaras där. Invallningar ska dimensioneras så att de minst rymmer den största behållarens volym plus 10 % av övriga behållares volym. Hantering ska ske så att spill och läckage till omgivningen förebyggs och begränsas.
11. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram, som utöver vad som föreskrivits i villkoren ovan, möjliggör en bedömning av om villkoren följs. I förslaget till kontrollprogram ska även ingå vilka åtgärder som vidtas för att minska verksamhetens ammoniakutsläpp. Ett förslag på kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet tagits i anspråk.

Delegation

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att föreskriva ytterligare villkor angående hanteringen av gödsel, hur spolvatten ska omhändertas samt omhändertagandet av spillvatten från personaltoalett.

Uppskjutna frågor

Miljöprövningsdelegation skjuter, med stöd av 19 kap. 5 § punkt 11 jämfört med 22 kap. 27 § miljöbalken, upp avgörandet av slutliga villkor beträffande begränsningsvärden för utsläpp av stoft från fastbränslepannan, under en provotid om ett år. Sökanden ska under provotiden utreda följande.

- U1. Tekniker för att begränsa utsläppen av stoft, vilka utsläppshalter som kan uppnås med olika tekniker och kostnaderna för de olika teknikerna.

Under provotiden och intill dess annat fastställts ska följande provisoriska föreskrift gälla:

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

P1. Utsläppen av stoft från fastbränslepannan får inte överstiga 210 mg/m³ torr gas vid en temperatur av 273,15 K, ett tryck av 101,3 kPa och vid 13 % CO₂.

Utredningarna med förslag på slutliga villkor och hur dessa kan kontrolleras ska lämnas till Miljöprövningsdelegationen **senast ett år** efter det att tillståndet har tagits i anspråk.

Verkställighet

Miljöprövningsdelegationen avslår sökandens yrkande om verkställighetsförordnande. Tillståndet börjar därmed gälla först när beslutet har vunnit laga kraft.

Igångsättningstid

Den tillståndsgivna utökade verksamheten ska ha satts igång senast fem år efter det att detta beslut vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet i de delar som inte satts igång. Sökanden ska skriftligen meddela tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk samt när verksamheten har satts igång.

Återkallelse av tidigare beslut

När detta tillstånd tas i anspråk upphör det tidigare meddelade tillståndet enligt beslut den 13 november 2008 (dnr 551-11950-08) att gälla vad gäller verksamheten på fastigheten Veinge 5:13. Tillståndet för slaktsvin på fastigheten Vessinge 11:1 kvarstår oförändrat.

Kungörelsedelgivning samt hur man överklagar

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932), att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom tio dagar införas i Hallandsposten, Laholms Tidning samt i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslutet hålls tillgängligt hos aktförvararen på Medborgarservice i Laholms kommun samt hos Länsstyrelsen, Slottsgatan 2, Halmstad.

Eventuellt överklagande skickas till Länsstyrelsen, 301 86 Halmstad. Ange vilket beslut som överklagandet gäller t.ex. genom att ange diarienumret. Skriv också vilken ändring som begärs. För att överklagandet ska kunna prövas, måste det ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 24 juli 2018**.

Länsstyrelsen skickar överklagandet vidare till Mark- och miljödomstolen i Vänersborg för prövning, om Länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt som begärs. Om någonting är oklart kan ni vända er till Länsstyrelsen på tfn 010-224 30 00 eller halland@lansstyrelsen.se.

IED-kod och tillståndsplikt

Anläggningens IED-kod är 6.6 a. Verksamheten är tillståndspliktig enligt 2 kap 1 § miljöprövningsförordningen (verksamhetskod 1.10-i).

Upplysning

Prövningen i detta beslut avser den miljöfarliga verksamheten enligt 9 kap. och omfattar inte ev. tillståndsprövning eller anmälan enligt 11 kap. miljöbalken.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

TIDIGARE PRÖVNING

Genom beslut den 13 november 2008, dnr 551-11950-08, meddelade Miljöprövningsdelegationen tillstånd enligt miljöbalken till jordbruk med slaktkyckling- och slaktsvinsproduktion i stallbyggnader med plats för högst 555 djurenheter på fastigheterna Veinge 5:13 och Vessinge 11:1 i Laholms kommun. Tillståndet omfattar 14 villkor avseende bl.a. hantering och spridning av stallgödsel, utsläpp från en fastbränslepanna, buller samt kemiska produkter och avfall.

ANSÖKAN OCH YRKANDEN

Hans Dufva ansöker om tillstånd för utökning av befintlig slaktkycklingproduktion till totalt 202 000 platser på fastigheten Veinge 5:13 i Laholms kommun.

Sökanden har begärt verkställighetsförordnande och yrkar att undantag ges från kravet att upprätta statusrapport.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 20 juni 2017. Ansökan kungjordes, efter kompletteringar, i Hallandsposten och Laholms tidning den 8 mars 2018. Ansökningshandlingarna har skickats på remiss till Miljö- och byggnadsnämnden i Laholms kommun samt Länsstyrelsen. Yttranden har inkommit och sökanden har lämnat synpunkter på dessa.

SÖKANDENS BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN

Av ansökningshandlingarna och vad sökanden i övrigt angett framgår bl.a. följande.

Befintlig produktion

Nuvarande verksamhet utgörs av växtodling samt produktion av slaktsvin vid Öringe Mölla på fastigheten Vessinge 11:1 och slaktkycklingar vid Larsfält på fastigheten Veinge 5:3. Eftersom produktionen av slaktsvin och slaktkycklingar sker på olika fastigheter och inte har något samröre med varandra, lämnas de 650 slaktsvinsplatserna utanför denna ansökan om tillstånd.

Den nuvarande verksamheten omfattar produktion med 32 500 platser för långsamväxande kyckling. Uppfödningstiden är 51 – 55 dagar med 4,5 omgångar per år och kycklingarna väger 2,2 kg vid leverans. Gödsel utgörs av djupströgödsel som lagras i containere före transport till mottagarnas lagringsutrymmen och spridningsarealer.

Planerad produktion

Utökningen kommer att ske genom att ett av de befintliga stallen förlängs så att det kan rymma 96 000 platser för snabbväxande kyckling. Därutöver kommer ytterligare ett stall att uppföras parallellt med det förlängda stallet. Även detta stall ska ha maximalt 96 000 platser för kyckling. Därutöver ska ett par äldre stallbyggnader användas i en övergångsfas. Dessa stall rymmer totalt 10 000 slaktkycklingsplatser.

Antalet platser för 202 000 slaktkycklingar är beräknade utifrån en snabbväxande ras. Den utökade produktionen kommer också att bestå av både snabbväxande och långsamväxande kycklingar. Uppfödning av långsamväxande kyckling innebär hälften så

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

många platser på samma yta. Fördelningen mellan de olika raserna kommer att variera beroende på vad marknaden efterfrågar. Uppfödningstiden för snabbväxande kyckling är cirka 35 dagar och antalet uppfödningsomgångar beräknas till åtta per år med drygt en veckas uppehåll mellan uppfödningsomgångarna. För långsamväxande kyckling med en leveransvikt om 2,2 kg per kyckling kommer uppfödningstiden att vara 51 – 55 dagar och knappt sex omgångar per år. Att antalet omgångar blir fler jämfört med nuvarande produktion beror på att antal dagar mellan omgångarna minskar. Gödsel utgörs av djupströgsödsel som lagras i container före transport till mottagarnas lagringsutrymmen och spridningsarealer.

Växtodlingen har inget samröre med kycklinguppfödningen eftersom allt foder köps in och all gödsel säljs från gården. Växtodlingen ingår därför inte i ansökan.

Teknisk beskrivning av verksamheten

Av den tekniska beskrivningen framgår bl.a. följande.

Djurhållning

Alla kycklingsstall kommer att ha automatisk skruvutfodring och vatten i vattenniappar. De mindre, äldre stallen har neutralventilation medan det stall som uppfördes 2008 och de planerade stallbyggnaderna har undertrycksventilation med varvtalsreglerade fläktar som ger lägre elförbrukning. När kycklingarna är små behövs mindre luftomsättning medan ventilationsbehovet ökar i takt med att kycklingarna blir större. I stallarna finns s.k. aerotemperar i taket som reglerar fuktigheten i luften som kommer in i stallet, vilket ger en torrare ströbädd. Stallarna är isolerade och saknar golvvärme.

Uppvärmning sker från egen fastbränslepanna på 490 kilowatt som eldas med restprodukter i form av spannmålsavrens från kvarn- och fodertillverkning. Pannan eldas kontinuerligt för att få hög och jämn förbränningstemperatur. Efter utökning av kycklingproduktionen kommer förbrukningen av spannmålsavrens att bli cirka åtta kubikmeter per dag, jämfört med ungefär sex kubikmeter i den befintliga verksamheten. Mängden aska beräknas uppgå till ungefär 53 ton per år. Askan sprids på egen åkermark och fördelas på lämpligt sätt i växtföljden. Rökasmätningar har genomförts.

Kycklingproduktionen är IP-certifierad och klimatcertifierad.

Fasutfodring tillämpas genom att de små kycklingarna har en typ av foder som sedan byts ut och anpassas till större djur. För att minska smittorisken från anläggningen tas inget foder från den egna verksamheten. Enzymerna fytas och xylanas liksom ett antal aminosyror blandas i fodret, vilket ger ett bättre foderutnyttjande och dessutom ökar tillgängligheten av fosfor i fodret. Mängden producerad kyckling beräknas som högst uppgå till 3 232 ton per år. Kväve- och fosforutsöndringen med gödseln beräknas till 0,24 kg respektive 0,07 kg per djurplats och år.

Vattenförbrukningen uppgår till knappt sex liter per producerad kyckling. Den totala vattenförbrukningen beräknas till cirka 9 200 m³ per år. Vattenläckor repareras och högttryckstvätt används vid rengöring av stallen. Vattenniapparna är anpassade för slaktkyckling och genererar minimalt med spill. Volymen spillvatten från rengöring uppgår till 19 m³ per tvättomgång för samtliga stall. För åtta omgångar innebär det en total

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

volym om 154 m³. Spillvattnet från rengöringen samlas i en gödselbrunn i anslutning till befintlig stallbyggnad och sprids sedan på den egna åkermarken.

Gödselhantering

Ströbäddarna av kutterspån hålls torra genom att lufttemperaturen och luftfuktigheten kan regleras med aerotemperar. Gödseln har en torrsubstanshalt om drygt 80 % och lagras i container som står på tätt underlag. Transport av gödsel från gården sker omgående efter utgödsling. En gödselplatta om 600 m² finns, men den kommer inte att användas för gödsellagring. Vid behov kommer i stället fler containrar att användas för gödselhanteringen. Ett förmedlingsavtal har upprättats för 1 000 ton per år eller den gödselmängd som den fullt utbyggda produktionen genererar. Gödselanalyserna anger ett genomsnittligt fosforinnehåll om knappt tio kilo per ton gödsel, vilket innebär att högst 2 300 kg per hektar kan spridas årligen. Enligt schablonberäkningar krävs minst 598 hektar mark för spridning av gödsel vid fullt utnyttjat tillstånd.

Gödselproduktionen efter utökning med snabbväxande ras uppgår enligt schablon till 3 324 m³ per år. En växtnäringsbalans har upprättats för befintlig produktion och visar ett överskott på drygt tolv ton kväve och drygt två ton fosfor per år. Vid utökad produktion med långsamväxande kyckling förväntas överskottet uppgå till 70 ton och för snabbväxande kyckling till 54 ton kväve per år. Skillnaden i fosforöverskott varierar inte, utan ligger runt 14 ton per år både för snabb- och långsamväxande kyckling.

Statusrapport

De miljöfarliga ämnen som hanteras i verksamheten är diesel, hydraulolja, eldningsolja, rengöringsmedel för handtvätt, desinfektionsmedel och gödsel.

Diesel förvaras i två godkända, besiktigade cisterner med påkörningsskydd. Desinfektionsmedel hanteras i säckar och användningen uppgår till omkring 5 400 kg per år. Farligt avfall hämtas regelbundet av företag som är behöriga att utföra sådana transporter. Kadaver omhändertas dagligen och eldas tillsammans med spannmålsavrens i pannan. Det dagvatten som lämnar anläggningen utgörs av regnvatten från tak och dräneringsvatten från marken runt byggnaderna. Spol- och tvättvatten leds till behållare.

Det är uppenbart att det inte finns någon signifikant föroreningsrisk, varför det saknas skäl att upprätta en statusrapport.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. följande.

Lokalisering

Verksamheten bedrivs i ett jordbruksområde cirka en kilometer nordöst om Genevad i Laholms kommun. Närmaste bostadsfastighet, som sökanden inte äger, finns knappt 500 meter från stallarna. De kulturlämningar som finns söder om anläggningen kommer inte att påverkas av den planerade byggnationen. Stallarna ligger inte i vattenskyddsområde eller naturreservat. I översiktsplanen, antagen den 28 januari 2014, finns inte några exploateringsplaner för området där anläggningen är belägen.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

Alternativ lokalisering

En alternativ utformning av anläggningen är att placera det tillkommande stallet norr om befintliga stall. Detta alternativ innebär dock en försämring genom att avståndet till närmaste grannar blir kortare.

BAT-slutsatser

Anläggningen är en industriutsläppsverksamhet enligt industriutsläppsförordningen. För dessa verksamheter gäller BAT-slutsatser. Både uppfödningen av den snabbväxande och långsamväxande rasen beräknas ge lägre ammoniakutsläpp än BAT-slutsatsernas gränsvärden. Verksamheten kommer att kunna bedrivas i enlighet med vad som anges som bästa tillgängliga teknik.

Gödselhantering

Ströbäddarna hålls torra genom att lufttemperaturen är hög. Aerotemperar placerade i taket fördelar värmen i stallet. Dessa ger snabbt värme och är lätta att ställa om.

Utgödsling sker efter varje produktionsomgång och uppsamlingen sker i container som står på tätt underlag. Stallgödseln transporteras omgående från gården av gödselmedlare och till externa växtodlare.

Gödselmängd och ammoniakförluster har beräknats i Jordbruksverkets program VERA. Programmet utgår ifrån schabloner, vilket innebär att beräkningarnas resultat kan avvika något från den verkliga driften. Enligt utförd beräkning kommer ammoniakavgången i stallet för den långsamväxande rasen, som ger högre utsläppsvärden än den snabbväxande rasen, att uppgå till ungefär 0,043 kg ammoniak per år och djurplats. Utsläppet ligger i intervallet 0,01 - 0,08 kg ammoniak per djurplats och år, vilket är ett tillåtet utsläppsvärde enligt BAT-slutsatserna.

Utsläpp till luft

Ammoniakförluster från anläggningen beräknas uppgå till drygt tio ton per år. Hälften beräknas falla ned inom en radie av fem kilometer från gården. Nedfallet skulle då motsvara ca 0,6 kg kväve per hektar och år. Bakgrundsbelastningen i detta område uppgår till cirka elva kilo per hektar och år. Deposition av ammoniak på mark, växtlighet och till vatten kan bidra till övergödning och försurning. Till viss del tas denna näring upp av odlade grödor på omkringliggande fält. Dessutom sker utsläpp av små mängder metan och lustgas.

Stallarna strös med kutterspån och allt foder är pelleterat, vilket innebär att det knappast blir någon spridning av damm. Ströbädden i stallarna är torr och ventilationsutsläppen sker över nock. Några luktstörningar bedöms inte uppkomma vid närmaste bostad som ligger cirka 400 meter från anläggningen.

Uppvärmning av stallarna sker med en fastbränslepanna med effekten 490 kW som eldas med spannmålsavrens. Pannan körs kontinuerligt och bränsleförbrukningen är 6-8 m³ per dygn. Besiktning av pannan och mätning av utsläpp med rökgaserna har utförts under 2017 av ackrediterat laboratorium. Vid mätning var stofthalten 208 mg/Nm³ tg vid 13 % CO₂, vilket motsvarar 234 mg/Nm³ tg vid 6 % O₂. Stofthalten överskrider gällande villkor för befintlig verksamhet, vilken är fastställd till högst

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

150 mg/Nm³ tg vid 13 % CO₂. Kostnaden för en ny panna som klarar villkoret för befintlig verksamhet uppgår till ungefär 1 300 000 kronor, vilket är en orimlig kostnad.

Utsläpp till vatten

Det utsläpp som sker till vatten är via dagvatten från tak och dräneringsvatten från byggnader. De hårdgjorda ytorna runt stallarna är grusade och dagvatten från dessa infiltrerar i mark. Dräneringsvattnet leds till Brostorpaån, som har hög status med avseende på näringsämnen. Risken att verksamhetens utsläpp skulle försämra vattenförekomstens status är mycket liten.

Stallarna tvättas efter avslutad omgång med högtryckstvätt. Tvättvattnet leds till gödselbehållare. Mängden tvättvatten kommer som högst att uppgå till 154 m³ per år. Avlopp från personaltoalett leds till en trekammarbrunn.

Buller och transporter

Fläktarna i stallen ger inget högt buller. I omgivningen finns vindkraftverk som bullrar mer än ventilationsfläktarna. Bullermätningar har genomförts och resultaten visar genomgående låga värden. Mätning omedelbart utanför stallbyggnaderna gav 44 dBA. Vid de närmaste bostadshusen kan man inte höra ljudet från stall utan det är andra ljud som hörs.

Ljud uppkommer framför allt vid transporter till och från gården. Det är transport av foder, kycklingar till slakt samt gödsel och spannmålsavrens till pannan som tillsammans uppgår till cirka 380 transporter per år efter utökning. Transporterna sker företrädesvis med bil och släp och utförs till största delen dagtid. Eftersom avståndet är relativt stort till närliggande bostäder och transporterna i huvudsak sker dagtid på vardagar, kommer den utökade driften inte att generera ljud i sådan utsträckning att det orsakar olägenhet av betydelse för omgivningen.

Energianvändning

Energianvändningen uppgår i såväl befintlig som utökad verksamhet till ungefär 246 MWh el och 35 m³ dieselolja. Därtill kommer fastbränslepannans förbrukning av spannmålsavfall. Det är framför allt det gamla stallet som har stort energibehov. I nya stall blir förbrukningen betydligt lägre genom bl.a. bättre värmeåtervinning.

Kemikalie- och avfallshantering

De kemikalier som främst används är cirka 5 400 kg Dryex per år för tvätt och rengöring av stallarna samt cirka 18 kg av desinfektionsmedlet Virkon per år.

I verksamheten uppkommer små mängder avfall. Det rör sig om några få kilo farligt avfall såsom lysrör, batterier och färgrester. Detta avfall omhändertas av företag som har behörighet att transportera avfallet. Mängden kadaver beräknas uppgå till cirka nio ton per år, vilket eldas i pannan. Övrigt avfall sorteras och körs till återvinningscentral.

Mängden aska från fastbränslepannan beräknas uppgå till 53 ton per år som sprids med en giva på två ton per hektar vart tionde år. Halterna av tungmetaller i askan underskrider med god marginal gränsvärdena för avloppsslam som ska spridas på åkermark.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

INKOMNA YTTRANDE

Av de yttranden som kommit in framgår sammanfattningsvis följande.

Miljö- och byggnadsnämnden i Laholms kommun

Nämnden har inget att erinra mot att tillstånd meddelas. Följande villkor bör fastställas:

1. Om inget annat framgår av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Lagringskapaciteten för gödsel ska utökas i takt med att djurhållningen ökar.
3. Journal ska föras över djurhållning och utförda gödselleveranser. Journalen ska hållas tillgänglig för tillsynsmyndigheten.
4. Buller från anläggningen ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger:
  - i. 50 dBA vardagar dagtid (kl. 06-18)
  - ii. 45 dBA dagtid lördagar, söndagar och helgdagar (kl. 06-18)
  - iii. 45 dBA kvällstid (kl. 18-22)
  - iv. 40 dBA nattetid (kl. 22-06)
  - v. Momentana ljud nattetid får inte överskrida 55 dBA.
5. All lagring av stallgödsel inom och utom anläggningen ska ske på sådant sätt att läckage och spill inte sker, och så att olägenheter inte uppkommer för närboende.
6. All lagring av kycklinggödsel ska ske under tak alternativt ska gödsel täckas på likvärdigt sätt.
7. Kemiska produkter och farligt avfall ska lagras invallat på ogenomsläpplig yta utan golvavlopp. Vid förvaring av dieselolja utomhus ska tank med invallning vara försedd med påkörningsskydd och tak eller regnskydd.
8. Senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk ska ett förslag till kontrollprogram för verksamheten lämnas till tillsynsmyndigheten.
9. Schaktmassor och rivningsavfall från byggnation ska tas omhand på ett sätt som godkänns av tillsynsmyndigheten.

Håkan Nilsson och Elin Svensson (fastigheten Veinge 6:5)

Lukt som kan uppstå vid den planerade produktionsökningen medför oro. Det gäller också vid en omläggning till grisproduktion. Bostaden ligger i den förhärskande vindriktningen. Dricksvattentäkten, som är en borrhälsbrunn, finns inte omnämnd i ansökningshandlingarna.

SÖKANDENS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Sökanden har i bemötande av yttrandena bl.a. lämnat följande synpunkter:

Håkan Nilsson och Elin Svenssons yttrande

Dagens kycklingproduktion på Larsfält luktar i princip ingenting utanför stallet. Gödseln är torr och lastas direkt i container som transporteras bort från gården, vilket gör att gödsellukten är minimal. Ingen kycklinggödsel lagras på gården. Gödseln kommer att hanteras på samma sätt som idag efter en utökning och ingen eller endast marginell ytterligare lukt kommer att uppstå.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

Den gödsellukt som uppstår i lantbruket är generellt sett vid gödselspridning. Kycklinggödseln kommer inte att spridas på Larsfält, så ingen lukt kommer att uppstå från spridning av kycklinggödsel. Omläggning till annan produktion är inte aktuell eftersom stallen byggs för slaktkyckling och inte är anpassade för grisproduktion. Vid en ändring av produktionsinriktning skulle en ny tillståndsprövning behöva göras och samråd hållas igen med grannar. Detta är inte aktuellt.

Brunnarna i ansökan är hämtade från SGU:s brunnsarkiv. Eftersom vattentillgången är god i området finns det inte någon risk att brunnar sinar, även om ytterligare en brunn som inte framgår av brunnsarkivet finns.

Miljö- och byggnadsnämndens yttrande

Kycklinggödseln kommer inte att lagras på fastigheten utan kommer att lastas direkt i container och transporteras bort från företaget. Ingen ytterligare lagringskapacitet kommer därför att byggas på Larsfält.

MILJÖPRÖVNINGSDELEGATIONENS BEDÖMNING

Miljökonsekvensbeskrivningen

Någon alternativ plats för verksamheten finns inte redovisad. Miljöprövningsdelegationen anser att den alternativredovisning som sökanden redogjort för snarare är alternativa utformningar av anläggningen, eftersom samtliga alternativ är i anslutning till befintliga stallar. Det framstår dock som orimligt att genomföra utökningen på en annan plats. Delegationen konstaterar därmed att sökanden har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken. Efter gjorda kompletteringar uppfyller inlämnad miljökonsekvensbeskrivning kraven och kan godkännas.

Lokalisering och tillåtlighet

Verksamheten innebär ingen ändrad markanvändning, varför 3 och 4 kap. miljöbalken inte ska tillämpas vid lokaliseringsprövningen.

Omgivande bebyggelse

För verksamheten ska enligt 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken väljas en sådan plats att ändamålet uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Enligt tredje stycket får tillstånd inte meddelas i strid med gällande detaljplan eller områdesbestämmelser. Området omfattas inte av någon detaljplan eller några områdesbestämmelser. Av gällande översiktsplan, antagen av Kommunfullmäktige den 28 januari 2014, framgår att området inte omfattas av några speciella bestämmelser vad gäller markanvändningen.

Verksamheten bedrivs i ett utpräglat jordbrukslandskap. Inom 500 meter från anläggningen finns en bostad som inte ägs av sökanden och avståndet till denna uppgår till cirka 400 meter. Miljöprövningsdelegationen bedömer att den planerade djurhållningen är av sådan omfattning att störande lukt kan uppkomma vid speciella väder- och vindförhållanden, men att avståndet till närmaste bostad är så långt att någon oacceptabel

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

störning inte bör uppkomma. Den föreslagna lokaliseringen av tillkommande stallbyggnad kan godtas, men tillståndet bör förenas med särskilda villkor avseende hantering av foder och gödsel samt utsläpp av rökgaser från fastbränslepannan, för att motverka störningar för boende i området.

Gödselhantering

Den producerade gödseln används inte i den egna växtodlingen. Kycklinggödseln överlåts i stället till en gödselförmedlare som har kunder över stora delar av landet. Efter varje uppfödningssomgång lastas gödseln direkt i container och transporteras sedan till det mottagande jordbruket för lagring eller direkt spridning på åkermark.

Sökanden har beräknat behovet av spridningsareal enligt schablon i Jordbruksverkets föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket. Den beräknade arealen kommer maximalt att uppgå till 598 hektar. Kycklinggödsel är eftertraktad som gödselmedel och några avsättningssvårigheter inom rimliga transportavstånd bedöms inte uppstå. Resultaten från analyser av kycklinggödseln och stallbalansberäkningarna ger vägledning för bestämning av arealbehov och lämpliga gödselgivor. Den ökade mängden kycklinggödsel innebär också att större arealer får möjlighet att gödulas med stallgödsel istället för handelsgödsel. Miljöprövningsdelegationen bedömer att den planerade avsättningen för gödsel är tillräcklig för den sökta djurhållningen.

Miljö kvalitetsnormer

Verksamheten är belägen i ett avrinningsområde till ytvattenförekomsten Vessingeån, vilken mynnar i Genevadsån som också är en ytvattenförekomst. Båda vattenförekomsterna har måttlig ekologisk status. Vessingeån har en tidsfrist till år 2027 och Genevadsån till år 2021 för att uppnå god ekologisk status. Även statusen avseende näringsämnen bedöms vara måttlig p.g.a. fosforhalten. Verksamhetens utsläpp till vatten består av dagvatten. I villkor regleras bl.a. hantering av stallgödsel och foder samt utsläpp av tvätt- och spolvatten. Utsläppen till vatten kommer enligt Miljöprövningsdelegationens bedömning därför inte att leda till någon påverkan på möjligheterna att uppfylla miljö kvalitetsnormerna eller någon påverkan på enskilda påverkansfaktorer som ingår i statusklassificeringen.

Miljömål

Verksamheten påverkar bl. a. miljömålen ingen övergödning, begränsad klimatpåverkan, bara naturligt försurning, frisk luft, giftfri miljö samt levande sjöar och vattendrag.

Verksamheten ska bedrivas i moderna anläggningar med god effektivitet per djurplats. Uppvärmning sker med spannmålsavrens, vilket innebär låg klimatpåverkan för uppvärmning. Hög fyllnadsgrad vid transporter av foder och djur innebär ett effektivt energiutnyttjande. Proteininnehållet i fodret optimeras, vilket innebär att ammoniakavgången begränsas.

Verksamheten bedrivs i ett område som är klassificerat som känsligt område enligt Jordbruksverkets föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket, vilket innebär att det är särskilt angeläget att minska växtnäringstillförseln till yt- och grundvatten. Vid hantering av gödsel och foder måste försiktighetsåtgärder vidtas som minimerar risken för läckage av näringsämnen till vattendrag.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

Det är viktigt att djurproduktionen har ett högt foderutnyttjande och minimalt med spill samt att stallgödseln hanteras på ett sådant sätt att onödig avgång av växthusgaser och ammoniak undviks. Verksamheten bedöms vara förenlig med miljömålen.

Motivering av villkor

Villkor 1 – allmänna villkoret

Verksamhetsutövaren bör åläggas att följa de åtaganden som gjorts i ansökan och under ärendets handläggning och som inte kan kopplas till ett specifikt villkor. Av ansökan framgår bl.a. följande, vilket omfattas av det allmänna villkoret:

- Transporter utförs främst under dagtid på vardagar.
- Vattensystemet ses ständigt över och kontrolleras avseende läckage.

Villkor 2 - buller

Buller från verksamheter ger negativa effekter på människors hälsa eftersom det kan påverka möjligheterna till vila och sömn. Ljud kan inte frångöras vid sömn, vilket kan leda till trötthet och nedstämdhet. Till de negativa effekterna hör även stress, samt minskad koncentrations- och inlärningsförmåga. Det är därför nödvändigt att minimera ljudet från verksamheten. Av den ljudmätning som utförts framgår att ljudet utanför stallarna uppmätts till 44 dBA. Eftersom närmsta bostad är belägen cirka 400 meter från stallarna kan ljudet inte överstiga 40 dBA utomhus vid bostäder p.g.a. avståndet. Det finns inget i ansökningshandlingarna som tyder på att ljudnivån skulle vara högre vid någon speciell tid på dygnet, att det förekommer momentana ljud nattetid eller att ljudet innehåller impulsljud eller hörbara tonkomponenter. Villkoret kan därför fastställas så att ljudet från verksamheten inte får överstiga 40 dBA utomhus vid bostäder under någon del av dygnet. Med beaktande av att ljudnivån är förhållandevis låg jämfört med många andra typer av miljöfarliga verksamheter, är det tillräckligt att kontrollen regleras inom ramen för kontrollprogrammet efter en initial mätning som bör utföras när den utökade verksamheten satts igång.

Villkor 3-5 – hantering av gödsel och foder

Spill av gödsel och foder kan innebära att det uppstår en negativ påverkan på miljön eller människors hälsa och bör därför minimeras.

För att hushålla med växtnäringsämnen och minska risken för övergödning är det befogat att innehållet av växtnäring i stallgödseln undersöks. Eftersom gödseln som uppstår i verksamheten kommer att spridas av andra verksamhetsutövare, är det viktigt att resultaten av undersökningarna förmedlas till mottagare av gödsel eller gödsel förmedlare. Det ger förutsättningar för att optimera växtnäringsämnen till aktuella grödor och minska risken för läckage till vattendrag på de marker som tar emot gödsel.

Med balansberäkning avses en balans som upprättas mellan tillförsel och bortförsel av växtnäringsämnen. Den är ett verktyg för analys av anläggningens växtnäringshushållning. Genom att utföra balansberäkningar eller analyser de tre första åren fås en kunskap om näringsinnehållet i gödseln, varför det därefter bör räcka att göra beräkningar eller analyser vid förändringar i verksamheten som kan påverka näringsinnehållet i gödseln.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

Minimering av ammoniakutsläpp från lagring av gödsel är en viktig del för att nå det nationella miljömålet ”Ingen övergödning” och för att minska luktstörningar. Även om det av ansökan framgår att stallgödsel avyttras vid utgödsling bör det finnas viss kapacitet att kunna lagra stallgödsel om t.ex. väderförhållanden gör det omöjligt att utföra transporten till mottagare i samband med utgödsling. Stallgödsel bör därför lagras under tak eller ha annan täckning med minst samma egenskaper när det gäller ammoniakavgång.

Villkor 6 – tvätt- och spolvatten

Tvätt- och spolvatten som innehåller föroreningar, gödsel och foder kan bidra till övergödning samt orsaka såväl akuta gifteffekter som långsiktiga effekter i både yt- och grundvatten. Sådant vatten bör därför samlas upp, ledas till behållare och hanteras så att inte yt- eller grundvatten förorenas.

Villkor 7-8 – överlåtelse och lagring av stallgödsel

Verksamhetsutövaren bör försäkra sig om att mottagaren av gödsel har avsättning för gödseln. För att underlätta tillsynsarbetet bör verksamhetsutövaren underrätta tillsynsmyndigheten ifall mottagare av stallgödseln förändras samt i sin årliga miljörapport ange till vilka mottagare som den uppkomna gödseln har lämnats.

Villkor 9 – aska

Aska från fastbränslepannan bör endast få spridas på egen åkermark om den innehåller närings- eller mineralämnen som är till nytta för växtodling och inte medför förorening av mark eller vatten. I annat fall bör spridning av aska ses som kvittblivning av avfall och askan bör då hanteras som ett avfall och inte som ett gödselmedel.

Villkor 10 – kemiska produkter och farligt avfall

Vid hantering och lagring av kemiska produkter och farligt avfall finns det en risk att mark samt yt- och grundvatten förorenas, liksom att människors hälsa påverkas. Villkoret utformas enligt praxis för den här typen av verksamhet, vilket minimerar risken för att mark och vatten förorenas. I tillståndet för befintlig verksamhet finns bl.a. krav på invallning.

Villkor 11 – kontrollprogram

För att kunna kontrollera efterlevnaden av detta tillstånd samt de effekter och konsekvenser av verksamheten som beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen, bör verksamhetsutövaren åläggas att inge förslag till kontrollprogram. Programmet behöver minst ange hur villkoren och verksamhetens miljöpåverkan ska kontrolleras. Ammoniakavgången är en av de faktorer som medför störst miljöpåverkan från verksamheten och verksamhetsutövaren bör därför i sitt kontrollprogram ange åtgärder för ständiga förbättringar avseende ammoniakavgången. För att vara ändamålsenligt behöver ett program för kontroll av verksamheten uppdateras regelbundet. Utformning av kontrollprogrammet och fortlöpande revideringar av detta sker lämpligen i dialog med tillsynsmyndigheten.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

Uppskjutna frågor

Partiklar i luften påverkar bl.a. människors hälsa och kan orsaka lungsjukdomar och hjärtsjukdomar samt vara besvärande för astmatiker. Det villkor som gällt den befintliga verksamheten har enligt redovisade mätningar överskridits.

I och med införandet av EU-direktivet om medelstora förbränningsanläggningar har bl.a. kraven på utsläpp av stoft från sådana anläggningar skärpts p.g.a. den hälsoeffekt som stoft medför. Miljöprövningsdelegationen anser det rimligt att stoftutsläppen från en panna på en industriutsläppsverksamhet som är i kontinuerlig drift minimeras och inte tillåts släppa ut avsevärt mer än en medelstor förbränningsanläggning.

Någon reningsutrustning finns inte installerad på pannan. Sökanden framför att det inte är rimligt att få ner halterna genom att byta ut befintlig panna, vilket kostar 1,3 Mkr. Någon reningsteknik för att minska utsläppen av stoft eller någon spridningsberäkning som visar att stofthalterna vid bostäder inte orsakar olägenheter har däremot inte redovisats. Miljöprövningsdelegationen bedömer, med ledning av senare års forskningsrön gällande partiklars påverkan på människors hälsa, att utsläppen av stoft behöver begränsas och i vart fall inte överskrida den halt som gällt för befintlig verksamhet. Några metoder för att avskilja stoft är t.ex. slangfilter, elfilter och cyklon. Verksamhetsutövarer bör därför under en provotid ta fram det underlag som framgår av utredningsvillkoret för att det ska vara möjligt att fastställa ett slutligt villkor för utsläpp av stoft. Eftersom avskiljningsteknikerna är kända, bör ett år räcka för att redovisa utredningarna och lämna förslag till slutliga villkor. Det provisoriska villkoret bedöms i detta fall, med beaktande av avståndet till bostäder, vara tillräckligt för att verksamheten inte ska ge upphov till sådana olägenheter för människors hälsa att tillåtligheten kan ifrågasättas. Sökanden har visat att det provisoriska villkoret kan innehållas.

Delegation till tillsynsmyndigheten

Miljöprövningsdelegationen bedömer att tillsynsmyndigheten är bäst lämpad att i detta fall reglera hanteringen av stallgödsel och hur spolvatten samt spillvatten från personaltoaletten ska omhändertas utöver det som framgår av fastställda villkor.

Statusrapport

En statusrapport tas fram i ett stegvis förfarande och sökanden har utrett steg 1 - 3 som anges i Naturvårdsverkets vägledning om statusrapporter. Miljöprövningsdelegationen bedömer att den utredning som gjorts visar att risken är liten för att verksamheten medför föroreningskada inom det område där den avses bedrivas och att det därför inte krävs någon statusrapport enligt 1 kap. 23 § andra stycket industriutsläppsförordningen.

Verkställighetsförordnande

I yttrande över ansökan har närboende uttryckt oro för att de ska uppleva olägenheter från verksamheten. Även om Miljöprövningsdelegationen bedömer att verksamheten med fastställda villkor är tillåtlig, bör beslutet därför inte gälla förrän det vunnit laga kraft och sökandens yrkande om verkställighetsförordnande bör således avslås.

2018-06-19

551-4660-17

1381-91-013

1381-91-015

Igångsättningstid

Sökanden har inte föreslagit någon igångsättningstid. Med hänsyn till vad som normalt brukar fastställas i liknande beslut får fem år anses vara en väl tilltagen tid. Eftersom tillståndet avser såväl befintlig som utökad verksamhet behöver sökanden meddela tillsynsmyndigheten både när tillståndet tas i anspråk som när den utökade verksamheten tas i drift, för att tillsyn enligt vid var tid gällande tillstånd ska kunna bedrivas ändamålsenligt.

Sammanfattning

Genom de åtaganden som sökanden gjort och de försiktighetsmått som föreskrivs i villkoren till detta beslut finner Miljöprövningsdelegationen att hinder inte föreligger enligt miljöbalkens hänsyns- och tillåtlighetsregler mot att meddela sökanden tillstånd till den verksamhet som avses bedrivas.

Beslut i detta ärende har fattats i Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation av chefsjurist Peter Jupén, ordförande och miljöhandläggare Anna-Lena Olsson, miljösekreterare. Miljöhandläggare Göran Fagerström har varit föredragande, men inte deltagit i beslutet.

Peter Jupén

Anna-Lena Olsson

Göran Fagerström

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilaga

Karta

KopiaHelena Lans Strömblad, helena.lans@vxa.se

Miljö- och byggnadsnämnden i Laholms kommun,

miljo.och.byggnadsnamnden@laholm.seHåkan Nilsson och Elin Svensson, hakan.nilsson@sverige.netNaturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.seJordbruksverket, registrator@jordbruksverket.seHavs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se**Så här hanterar vi dina personuppgifter**

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Bilaga 1
Avgränsning
verksamhetsområde

Koordinater SWEREF99

N 62 72 554, 380 130
S 62 72 274, 380 038
V 62 72 344, 379 957
Ö 62 72 478, 380 200

Observera att detta är vid alternativ 1 eller 2.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.